

УДК 347.962.6 (477)

**О. М. Овчаренко,**  
канд. юрид. наук  
Національний університет  
«Юридична академія України  
імені Ярослава Мудрого»,  
м. Харків

### **ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ СУДДІВ УКРАЇНИ ТА ВИЩОЇ РАДИ ЮСТИЦІЇ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ СУДДІВ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

У статті аналізується процедура оскарження рішень Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради юстиції щодо притягнення суддів до юридичної відповідальності. Обґрунтовуються пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства у цій сфері.

*Ключові слова:* Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Вища рада юстиції, Вищий адміністративний суд України, юридична відповідальність судді.

Проблема притягнення суддів до юридичної відповідальності набула особливої гостроти після судової реформи 2010 р., під час якої відбулися структурні зміни законодавства, що регламентує процедуру і підстави накладення санкцій на суддів, які допустили свідоме порушення закону. Упродовж 2010-2011 рр. за порушення присяги було звільнено більше 50 суддів – більше ніж за всі роки незалежності України. Ці факти засвідчили існування структурної проблеми у вітчизняній судовій системі, пов'язаної з непорядністю служителів Феміди, й одночасно викликали занепокоєння іноземних і вітчизняних експертів, адже нова процедура притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності та звіль-

нення їх за порушення присяги посягнула на фундаментальний принцип судової влади – незалежність суддів. На це звернув увагу Європейський суд з прав людини у рішенні у справі судді О. Волкова від 09.01.2013 р. Отже, актуальність вказаної проблематики є беззаперечною [14].

Уповноваженими вирішувати питання про притягнення суддів до юридичної відповідальності є два органи суддівського співтовариства – Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі – ВККС України) і Вища рада юстиції (далі – ВРЮ). Перша відповідно до ст. 91 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» приймає рішення про відсторонення судді від посади у зв'язку із при-

тягненням його до кримінальної відповідальності на підставі вмотивованої постанови Генерального прокурора України, за наявності передбачених законом підстав здійснює дисциплінарне провадження і застосовує дисциплінарні стягнення до суддів місцевих та апеляційних судів. Окрім того, за наслідками дисциплінарного провадження ВККС України може прийняти рішення про направлення рекомендації до ВРЮ для вирішення питання щодо внесення подання про звільнення судді з посади за наявності для цього підстав (п. 5 ст. 87 вказаного Закону) [9; 2010. – № 55/1/. – Ст. 1900].

ВРЮ відповідно до статей 3 і 32 Закону України «Про Вищу раду юстиції» здійснює дисциплінарне провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів і вносить подання про звільнення суддів за порушення присяги Президенту України або Верховній раді України (станом на 05.07.2012 р.) [9; 1998. – № 6. – С. 13].

Ми спробуємо проаналізувати існуючі форми та процедуру оскарження рішень ВККС України і ВРЮ щодо рішень, які стосуються притягнення суддів до юридичної відповідальності. Ці питання вивчалися такими вітчизняними авторами, як Ю. О. Гаврилюк [3], Ю. Г. Нікітченко [8, с. 142–151] та ін.

Чинним законодавством передбачено два шляхи оскарження рішень ВККС України: адміністративний, до ВРЮ і судовий, до Вищого адміністративного суду України (далі – ВАС України). Подання скарги до ВРЮ чи адміністративного позову до суду на рішення ВККС України про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності зупиняє застосування дисциплінарного стягнення (ч. 6 ст. 89 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»). Відповідно до ст. 27 Закону України «Про Вищу раду юстиції» акти Вищої ради юстиції можуть бути оскаржені виключно до ВАС України в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАС України).

Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» і Регламенту ВККС України (п. 15.3) до ВРЮ можуть бути оскаржені такі рішення Комісії: а) про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту; б) про відмову в рекомендуванні кандидата для обрання на посаду судді безстроково; в) про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності [9; 2010. – № 55/1/. – Ст. 1900; 12].

Перші два з вищезазначених видів скарг на рішення Комісії подаються безпосередньо до Вищої ради юстиції. Скарга

на рішення Комісії про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності подається до ВРЮ через ВККС, яка не пізніш як у триденний строк після отримання скарги на рішення Комісії про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності надсилає її разом з матеріалами дисциплінарної справи до ВРЮ (п. 15.4 Регламенту ВККС України) [12].

Інші рішення, дій та бездіяльність ВККС України можуть бути оскаржені до ВАС України у порядку, передбаченому ст. 171<sup>1</sup> КАС України [6]. Особливості розгляду скарг на дії ВККС України встановлені Законом України «Про Вищу раду юстиції».

Відповідно до ст. 46 вказаного Закону скаргу на рішення ВККС України у справі про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів може бути подано до ВРЮ не пізніше одного місяця з наступного дня після вручення судді чи особі, що ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність судді, такого рішення. Вища рада юстиції може продовжити строк для подачі скарги, якщо визнає, що місячний строк був порушений з поважних причин. Подання скарги до ВРЮ чи адміністративного позову до суду на рішення ВККС України про притягнення судді до дис-

циплінарної відповідальності зупиняє застосування відповідного стягнення (ст. 89 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Вища рада юстиції розглядає відповідні скарги не пізніше одного місяця з дня їх надходження, а при потребі додаткової перевірки обставин та матеріалів справи – не пізніше двох місяців з дня надходження скарги. Право на подання вказаних скарг мають судді або особи, які ініціювали питання про дисциплінарну відповідальність судді. По кожному випадку проводиться спеціальне розслідування одним із членів дисциплінарної секції ВРЮ. Обов'язковим при розгляді цієї категорії справ у ВРЮ є вислуховування пояснень судді. У разі неможливості взяти участь у засіданні ВРЮ з поважних причин суддя може надати по суті порушених питань письмові пояснення, які долучаються до матеріалів справи. Письмові пояснення судді виголошуються на засіданні ВРЮ в обов'язковому порядку. Повторне нез'явлення такого судді є підставою для розгляду справи за його відсутності.

Слід зазначити, що під час судової реформи 2010 р. виникла проблема із реалізацією дисциплінарних повноважень ВРЮ, оскільки внаслідок законодавчих

змін відбулося порушення принципу незалежності суддів. Так, на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження» від 13.05.2010 р. ч. 3 ст. 25 Закону України «Про Вищу раду юстиції» було доповнено нормою, яка надала Раді право для здійснення своїх повноважень вимагати від судів копії судових справ, розгляд яких не закінчено, крім справ, розгляд яких відбувається в закритому судовому засіданні. Ці копії мали надаватися ВРЮ на її письмовий запит протягом 10-денного строку (у виняткових випадках – строком до 30днів). Витребування копії судової справи не перешкоджало її розгляду в суді. При цьому ненадання ВРЮ інформації й копій судових справ, а також надання завідомо недостовірної інформації мали наслідком відповідальність, установлену законом [9; 2010. – № 37. – Ст. 1242]. У первинній редакції ст. 25 Закону України «Про Вищу раду юстиції» передбачалося, що у зв'язку з виконанням доручень з перевірки конкретних справ Голови або заступника Голови ВРЮ судові справи, розгляд яких не закінчено, надаються членам останньої на їх вимогу для ознайомлення [9; 1998. – № 6. – С. 13]. Конституційний Суд

України (далі – КС України) в Рішенні у справі про Закон України «Про Вищу раду юстиції» від 21.05.2002 р., № 9-рп/2002 указав, що ознайомлення зі справою (без права витребування нерозглянутої справи) не означає її перевірку по суті й не є втручанням у процес відправлення правосуддя (абз. 5 п. 6 мотивувальної частини). Відповідно до цієї правової позиції КС України право ВРЮ на ознайомлення з необхідними для здійснення конституційних повноважень матеріалами судових справ не передбачає витребування справи, розгляд якої не закінчено, оскільки це може призвести до втручання у процес здійснення правосуддя [9; 2002. – № 22. – Ст. 1070].

Зважаючи на те, що за чинним законодавством кожен має право подати скаргу на суддю, такі повноваження ВРЮ могли призвести до тиску на суддів при прийнятті рішень. Якщо під час судового розгляду справи суддя повинен звітувати цьому органу про свої дії, це нівелює зміст його процесуальної незалежності. Це правило також суперечить правовій позиції Верховного Суду України, згідно якої скарги на суддю повинні подаватися вже після винесення судового рішення, оскільки в іншому випадку він не зможе бути об'єктивним і неуперед-

женим у процесі судового слухання. Так, відповідно до п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про незалежність судової влади» від 13.06.2007 р., № 8 прийняття до розгляду будь-якими особами чи органами (крім відповідного апеляційного або касаційного суду) заяв, у яких оскаржуються судові рішення, їх розгляд, витребування від судів інформації про судові справи у зв'язку з такими заявами, направлення заяв судам, вимоги до суддів про встановлення контролю за розглядом справи судом чи суддею є порушенням незалежності й самостійності суду [11, с. 2–6].

Ураховавши наведені аргументи, КС України 11.03.2011 р. визнав положення ч. 3 ст. 25 Закону України «Про Вищу раду юстиції» неконституційним. При цьому Суд відзначив, що ВРЮ не вправі вимагати від суду копію судової справи, розгляд якої не закінчено. Останнє фактично означає, що ВРЮ «може перевіряти судові справи судів усіх рівнів та інстанцій до закінчення їх розгляду судами, а також давати оцінку процесуальним діям суддів щодо розгляду конкретної судової справи, хоча такі повноваження не передбачено ст. 131 Конституції України для цього органу й можуть здійснюватися тільки судами апеляційної чи касаційної інстанції. Тому витре-

бування ВРЮ будь-яких матеріалів судової справи (оригіналів чи копій) має наслідком оцінку вчинених суддею процесуальних дій. Така оцінка до винесення ним остаточного рішення у справі є втручанням у здійснення правосуддя, що суперечить частинам 1 і 2 ст. 126, ч. 1 ст. 129 Конституції України» [9; 2011. – № 23. – Ст. 965].

На підставі цієї правової позиції КС України ч. 3 ст. 25 Закону України «Про Вищу раду юстиції» була викладена в такій редакції: «У зв'язку з виконанням доручення член Вищої ради юстиції може витребувати закінчені розглядом судові справи (їх копії), ознайомлюватися з судовими справами, розгляд яких не закінчено, отримувати пояснення від суддів чи прокурорів, робити відповідні запити, копії, вивчати особові справи суддів і прокурорів». Окрім того, членам Вищої ради юстиції заборонено витребувати оригінали судових справ, розгляд яких не закінчено (ч. 4 ст. 25 цього Закону).

Необхідно позитивно оцінити вищевказану правову позицію КС України, який став на захист принципу незалежності суддів. Однак залишається ще одна проблема, яка потребує вирішення. Після розгляду справи у першій інстанції законодавство надає зацікавленим особам право на перегляд

рішення суду в апеляційній та касаційній інстанціях. Ситуації, коли громадяни подають скарги до ВККС України або ВРЮ одночасно із оскарженням рішення у вищих судових органах є непоодинокими. За наявності відповідних підстав ВРЮ або ВККС України розпочинають провадження з притягнення судді до дисциплінарної відповідальності або звільнення з посади за порушення присяги. Процедура апеляційного й касаційного перегляду судових актів за чинним законодавством є досить довготривалими, вони займають декілька місяців. У цей же час ВРЮ проводить перевірку фактів викладених у заяві скаржника й витребує із суду першої та/або апеляційної інстанцій матеріали справи, остаточне рішення за якою ще не ухвалене, бо тривають процедури оскарження. При цьому ВРЮ дає оцінку правовим і фактичним обставинам справи з точки зору законності дій судді, який постановив рішення у справі. У такій ситуації порушується низка важливих принципів судової влади, зокрема незалежність й неупередженість суддів, створюються штучні перешкоди для постановлення об'єктивного й справедливого остаточного рішення у справі. Усе це супроводжується непрямим тиском на суд вищої інстанції, який здійснює пере-

гляд справи. ВРЮ, порушуючи всі існуючі стандарти належного судочинства, виступає як ще одна судова інстанція, звільняючи суддів за рішення, які не отримали остаточної оцінки вищих судових органів. Відповідно в таких випадках не можна встановити, чи мало місце у діях судді завідоме порушення присяги і чинного законодавства, чи йдеться про судову помилку, яка не може бути підставою для юридичної відповідальності судді. Вважаємо, що для вирішення даної проблеми необхідно вжити комплексні заходи, спрямовані на посилення процесуальних гарантій незалежності суддів, внести зміни як до процесуального законодавства, так і до законодавства про судоустрій.

Відповідно до ч. 5 ст. 46 Закону України «Про Вищу раду юстиції» за наслідками розгляду скарг на рішення ВККС України щодо притягнення судді до дисциплінарної відповідальності ВРЮ уповноважена:

1) задовольнити скаргу судді чи особи, що ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність судді, скасувати рішення про притягнення його до дисциплінарної відповідальності і закрити дисциплінарне провадження;

2) задовольнити скаргу повністю чи частково і змінити

рішення ВККС України;

3) залишити скаргу без задоволення, а рішення ВККС – без зміни.

Відповідно до п. 15.8 Регламенту ВККС України у разі визнання судом незаконним рішення Комісії, прийнятого в дисциплінарному провадженні, із зобов'язанням вчинення певних дій із повторного розгляду скарги (заяви) щодо поведінки судді, яка може мати наслідком дисциплінарну відповідальність судді, чи дисциплінарної справи, Комісія вирішує питання про порядок та строки повторного розгляду такого питання, а також визначає члена Комісії, який у разі необхідності здійснюватиме перевірку даних про наявність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності чи перевірку даних про наявність підстав для відкриття дисциплінарної справи [12].

За даними ВРЮ, у 2011 р. нею розглянуто 27 скарг суддів на рішення ВККС України (на 7 більше, ніж у 2010 р.). За результатами розгляду Радою прийнято рішення про задоволення скарг 20 суддів районних (міських) судів. За матеріалами 45 перевірок прийнято ухвали та визнано відсутніми підстави для відкриття дисциплінарних проваджень стосовно 131 судді [5].

Ще одним наслідком судової реформи стало чітке унор-

мування процедури судового оскарження рішень найвищих органів державної влади. Ці питання регламентовані ст. 171<sup>1</sup> КАС України, яка встановлює особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради, Президента, ВРЮ, ВККС України. Якщо до ухвалення Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження» від 13.05.2010 р [9; 2010. – № 37. – Ст. 1242] оскарження вищевказаних актів відбувалося за загальними правилами визначення підсудності адміністративних справ (тобто до окружних адміністративних судів), то після набуття чинності цим Законом у ВАС України було створено спеціальну палату, яка набула виключних повноважень із розгляду і вирішення скарг на рішення, дії та бездіяльність найвищих органів держави, включаючи органи судоустрою (п'ята палата ВАС України) [7]. У 2012 р. п'яту судову палату ВАС України ліквідовано, а її повноваження передано спеціально утвореним колегіям цього суду.

Адміністративна справа щодо оскарження дії чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, ВРЮ, а також рішень, дій чи бездіяльності ВККС України вирішу-

ється колегією суддів у складі не менше п'яти суддів протягом розумного строку, але не пізніше одного місяця після відкриття провадження у справі.

Деякі процедурні аспекти оскарження рішень, дій та бездіяльності вищих органів державної влади до ВАС України викликали критику експертів. Зокрема, п. 6 ст. 171<sup>1</sup> КАС України встановлює, що рішення ВАС України щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради, Президента, ВРЮ, а також рішень, дій чи бездіяльності ВККС України є остаточними і не підлягають перегляду в апеляційному чи касаційному порядку. Як бачимо, законодавець при проведенні судової реформи обмежив конституційне право на оскарження судового рішення по такій важливій категорії справ, не навівши жодних аргументів щодо останнього. Їх розгляд ВАС України як вищим спеціалізованим судом, що належить до вищих судових органів України, безумовно, надає певні гарантії для справедливого й компетентного вирішення справи. Аналогічну позицію висловив і КС України в рішенні у справі про підсудність окремих категорій адміністративних справ від 29.08.2012 р., підкресливши, що відповідне регулювання підсудності окремих категорій адміністративних

справ забезпечує передумови для неупередженого здійснення правосуддя ВАС України як судом першої інстанції протягом розумного строку, закріплює гарантії справедливого судового розгляду справи та встановлює порядок ухвалення судом обґрунтованого і законного рішення [9; 2012. – № 70. – Ст. 2840]. Утім, на наше переконання, за даною категорією справ має бути передбачено право на перегляд відповідного судового рішення, приміром, до Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судоустрою. Як аргумент можна навести позицію КС України у вищенаведеній справі, який підкреслив, що «юридичні форми реалізації повноважень Верховною Радою України, Президентом України, ВРЮ та ВККС України мають важливе значення для держави та суспільства, стосуються прав і свобод громадян, формування і функціонування суддівського корпусу» [9; 2012. – № 70. – Ст. 2840].

Аналіз практики діяльності ВАС України по розгляду справ про оскарження актів і дій Вищої ради юстиції й ВККС України дозволяє відмітити цікаві тенденції. Основною із них є те, що частка задоволення позовів осіб, незадоволених рішеннями цих органів, є досить незначною. За даними ВАС України,



у 2011 р. цей суд по першій інстанції розглянув 44 справи щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради юстиції, з яких у 43 справах судом прийнято постанову про відмову в задоволенні позову і 86 справ щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності ВККС України, з яких у 76 справах судом прийнято постанову про відмову в задоволенні позову [1]. У 2012 р. ці тенденції збереглися. У першому півріччі 2012 р. ВАС України ухвалив постанови у 10 справах про оскарження актів, дій чи бездіяльності ВРЮ та у 89 аналогічних справах стосовно ВККС України. Вимоги позивачів відхилено у 98 % справ. При цьому спостерігаються тенденції до зменшення на 24 % кількості справ щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності ВРЮ й збільшення на 16 % кількості справ за позовами до ВККС України [2].

Можна навести й інші цифри. За даними ВАС України упродовж 2010 р. цим судом у першій інстанції розглянуто 24 справи про оскарження рішень Верховної Ради України, Президента України та ВРЮ, пов'язаних зі звільненням суддів з посади. У 20 із них предметом оскарження були акти щодо звільнення суддів з посади в разі порушення ними присяги та в 4 – акти про звільнення суддів з інших під-

став, у тому числі в одній справі заявлена вимога про зміну формулювання звільнення судді та у 3-х справах – про визнання незаконними постанов Верховної Ради України, ВРЮ та Указу Президента України про звільнення судді з посади у зв'язку із закінченням строку, на який його було призначено. За результатами розгляду ВАС України прийнято 19 постанов та постановлено одну ухвалу, з яких: а) про задоволення позовних вимог повністю – у двох справах; б) про часткове задоволення позовних вимог – у 8 справах; в) про відмову в позові – у 9 справах; г) в одній справі провадження закрито у зв'язку з відмовою позивача від позову. Отже, частка повного задоволення вимог позивачів складає 10,5 %, а часткового задоволення – 42 % від загальної кількості справ даної категорії. При цьому задоволення позовних вимог у повному обсязі мало місце з підстави порушення відповідачем процедури прийняття рішення про звільнення судді за порушення присяги і відсутністю особливих обставин, з якими законодавство України пов'язує звільнення судді за порушення присяги [10].

Наведені статистичні дані дозволяють констатувати неефективність судового оскарження актів ВРЮ і ВККС Укра-

їни. Така ситуація спричинена низкою чинників суб'єктивного і об'єктивного характеру. До суб'єктивних чинників належить насамперед те, що судді ВАС України, уповноважені розглядати й вирішувати скарги на дії та бездіяльність ВРЮ і ВККС України, самі можуть стати суб'єктами юридичної відповідальності. Питання притягнення суддів вищих спеціалізованих судів з посад і звільнення їх за порушення присяги вирішує ВРЮ, а отже, судді ВАС України позбавлені процедурних гарантій власної незалежності й недоторканності при розгляді позовів проти цього органу. На цей факт звернув увагу Європейський суд з прав людини у рішенні у справі судді О. Волкова проти України від 09.01.2013 р. [4; 14].

До об'єктивних чинників належить обмеженість повноважень ВАС України при вирішенні позовів проти ВРЮ і ВККС України. Так, відповідно до п. 5 ст. 171<sup>1</sup> КАС України за наслідками розгляду справи ВАС України може: 1) визнати акт Верховної Ради, Президента, ВРЮ, рішення ВККС України незаконним повністю або в окремії його частині; 2) визнати дії чи бездіяльність відповідних органів протиправними, зобов'язати їх учинити необхідні дії. Отже, ВАС України вправі скасувати певний оскаржуваний акт ВРЮ або

ВККС України і зобов'язати відновити порушене право, однак він не в змозі змінити ситуацію, оскільки не вправі постановити нове рішення по справі. Виконання ж вимог ВАС України повністю залежить від органу, якому адресована відповідна вимога, і на практиці немає примусового механізму їх виконання. Така обмеженість повноважень ВАС України призводить до неналежного рівня розгляду вказаних вище питань. Приміром, у справах про звільнення суддів ВАС України позбавлений можливості поновити суддю на посаді, що, на думку Євросуду, «призводить до суттєвої правової невизначеності відносно правового ефекту рішень ВАС України» (п. 125 Рішення Євросуду у справі судді О. Волкова проти України від 09.01.2013 р.) [14].

Підсумовуючи викладене, варто відзначити, що інститут оскарження рішень ВККС України і ВРЮ щодо притягнення суддів до юридичної відповідальності має забезпечувати незалежний, об'єктивний, неупереджений і справедливий розгляд суддівських порушень органами, до компетенції яких це віднесено законом. Для посилення ефективності перегляду ВАС України цієї категорії спорів варто розширити його процесуальні правомочності щодо відновлення порушених прав

## ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

---

суддів, які оскаржують рішення ВРЮ і ВККС України. Доцільно також передбачити можливість перегляду рішень ВАС України по цій категорії справ у Верхов-

ному Суді України як найвищому судовому органі країни. Останнє сприятиме незалежності й неупередженості судового розгляду.

**Список літератури:** 1. Аналітичний огляд стану здійснення судочинства ВАС України у 2011 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization\\_court\\_practice.html?\\_m=publications&\\_t=rec&id=2240](http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=2240). 2. Аналітичний огляд стану здійснення судочинства ВАС України у першому півріччі 2012 р. України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization\\_court\\_practice.html?\\_m=publications&\\_t=rec&id=2484&fp=11](http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=2484&fp=11). 3. Гаврилюк Ю. О. Суб'єкти адміністративного судочинства у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради юстиції [Електрон. ресурс] / Ю. О. Гаврилюк // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. – № 2 (10). – С. 171–181. – Режим доступу : [http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vvryu/2012\\_2/DOC/12gyohcj.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vvryu/2012_2/DOC/12gyohcj.pdf). 4. Закаблук М. Страсбурзьке хрещення [Електрон. ресурс] / М. Закаблук. – Режим доступу : <http://www.judges.org.ua/dig3806.htm>. 5. Інформація про результати діяльності ВРЮ за 2011 р. / Офіц. сайт ВРЮ [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vru.gov.ua/statistics>. 6. Кодекс адміністративного судочинства України // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446. 7. Наказ Вищого адміністративного суду України від 20.05.2010 р. № 146-к [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://admincourt.net/?p=1288>. 8. Нікітченко Ю. Г. Правове регулювання дисциплінарної відповідальності суддів / Ю. Г. Нікітченко // Конституційно-правовий статус Вищої ради юстиції: позиції теорії та практики : матер. наук.-практич. конф., 5 жовт. 2012. – Одеса : Проект «Справедливе судочинство», 2012. – С. 142–151. 9. Офіційний вісник України. 10. Практика розгляду ВАС України як судом першої інстанції справ щодо оскарження актів ВР України, Президента України, ВРЮ про звільнення суддів у зв'язку з порушенням присяги судді / ВАС України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://cct.inf.ua/2012/01.07.2011.htm>. 11. Про незалежність судової влади : постанова Пленуму Верховного Суду України від 13.06.2007 р., № 8 // Вісн. Верховного Суду України. – 2007. – № 6. – С. 2–6. 12. Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України : затв. рішення ВККС України від 08.06.2011 р. № 1802/зп-11 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/ua/about/reglament-vkks-ukraini/>. 13. Регламент Вищої ради юстиції : затв. рішенням ВРЮ від 04.10.2010 р. № 791/0/15-10 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [http://www.vru.gov.ua/legislative\\_acts/3](http://www.vru.gov.ua/legislative_acts/3). 14. Case of Oleksandr Volkov v. Ukraine (Application no. 21722/11) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=>

### ПРОБЛЕМЫ ОБЖАЛОВАНИЯ РЕШЕНИЙ ВЫСШЕЙ КВАЛИФИКАЦИОННОЙ КОМИССИИ СУДЕЙ УКРАИНЫ И ВЫСШЕЙ РАДЫ ЮСТИЦИИ ПО ПРИВЛЕЧЕНИЮ СУДЕЙ К ЮРИДИЧЕСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Овчаренко Е. Н.

В статье анализируется процедура обжалования решений Высшей квалификационной комиссии судей Украины и Высшего совета юстиции по привлечению судей к юридической ответственности. Обосновываются предложения по усовершенствованию законодательства, регулирующего данную процедуру.

*Ключевые слова:* Высшая квалификационная комиссия судей Украины, Высший совет юстиции, Высший административный суд Украины, юридическая ответственность судьи.

## PROCEDURE OF APPEAL OF DECISIONS OF THE HIGHER QUALIFICATION COMMISSION AND THE HIGHER COUNCIL OF JUSTICE OF UKRAINE IN THE CASES OF LIABILITY OF JUDGES

Ovcharenko E. N.

The author analyzes procedure of appeal of decisions of the Higher Qualification Commission and the Higher Council of Justice of Ukraine when a judge is brought under legal responsibility. Some propositions on improvement of the legislation, that regulates this procedure are presented.

*Key words:* Higher Qualification Commission of Judges of Ukraine, Higher Council of Justice, Higher Administrative court of Ukraine, legal responsibility of judge.

*Надійшла до редакції 10.02.2013 р.*

УДК 347.963 (477)

**А. В. Лапкін,**  
канд. юрид. наук  
Національний університет  
«Юридична академія України  
імені Ярослава Мудрого»,  
м. Харків

## ПРАВОВА ПРИРОДА ОБВИНУВАЛЬНОЇ ПРОМОВИ ПРОКУРОРА ТА ВИМОГИ ДО НЕЇ

Розглядаються питання форми та змісту обвинувальної промови прокурора, а також визначення її правової природи. Аналізуються вимоги до промови державного обвинувача. Формулюється авторське визначення обвинувальної промови прокурора.

*Ключові слова:* прокурор, підтримання державного обвинувачення, обвинувальна промова, судові дебати, кримінальне провадження.

Актуальність дослідження обраної теми зумовлена прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та необхідністю перегляду у зв'язку з цим тактики і методики участі прокурора у кримінальному провадженні на всіх його стадіях, одним із важливих моментів якої є проголошення прокурором обвинувальної промови.

Проблематика обвинувальної промови прокурора була предметом дослідження Е. Р. Галімова, П. М. Каркача,

В. П. Коржа, В. Т. Маляренка, І. Є. Марочкина, Г. П. Середи та інших учених. Проте в умовах дії нового КПК України вказані питання комплексно досі не досліджувалися. Вказана прогалина потребує відповідного теоретичного заповнення і розроблення на цій основі науково обґрунтованих вимог до форми та змісту обвинувальної промови прокурора.

У науковій юридичній літературі правова природа обвинувальної промови прокурора до кінця не розкрита.